

1

Over Priță Barsacu's geboorte en uit wat voor gezin hij komt

Priță Barsacu was dertien toen hij op het punt stond te sterven doordat het werpnet dat hij voor zonsopgang uit het water had proberen te halen, hem over de reling van de boot trok. Het leek erop dat zijn vader en twee broers alleen zouden achterblijven, samen met zijn moeder, Lenuța, die haar verstand verloren had en die ze op het erf opsloten, al lukte het haar af en toe nog de grendel bovenaan de poort opzij te schuiven, dan zonder een woord te zeggen de straat op te rennen en hier en daar naar voorbijgangers te grijnzen met de twee kiezen, drie voortanden en die ene hoektand die nog in haar mond zaten. Ze hadden geen cent te maken, maar dat sprak voor zich, want niemand had een cent te maken, zodat er, zelfs als ze geld hadden willen jatten of lenen, niemand was geweest bij wie dat kon. De Bricegari, 'de Messenslijpersstraat', was in zijn geheel een straat van armoedzaaiers, en daar voorbij was helemaal niets, afgezien van een veld waarop zo'n driehonderd veldmuizen hun dagen sleten in het gezelschap van een stuk of tien steevast uitgehongerde bunzingen en hun nakomelingen, een onbepaald

aantal stomme tortelduiven, een paar slangen – die Priță niet had kunnen tellen omdat Stanca, zijn partner bij het tellen van dieren, als de dood was voor slangen en iedere keer wanneer ze er eentje zag naar huis sprintte – en, zo hadden ze berekend, een stuk of tweehonderdvierendertigduizend vijfhonderdzesenzeventig regenwormen, ongeveer evenveel oorwurmen en een massa kleine kriebelbeestjes die nog minuscule waren dan de oorwurmen en vliegen, waarvan ze de naam niet kenden, maar die ze besloten te meten in biotonnen. Zeven bioton aan kriebelbeestjes. Aan de andere kant van dat veld stond het tentenkamp van de zigeuners, Stanca's verwanten, die niet konden tellen, maar die wel hun honden hadden afgericht om bunzingen te vangen en mee terug te nemen naar hun tenten, tot pal naast de vuurplaats, waar de marterachtigen vervolgens werden geslacht, gevild, grondig werden gepekeld en in de pan werden gegooit.

Aan deze kant van de Bricegari, in de richting van het dal, stroomde de rivier waarin Priță Barsacu dreigde te verdrinken voor een kilo zonnebaarsjes, giebels, gestreepte baarzen en een handvol kikkervisjes. Die nacht stond de turbine aan en was de stroming nog sterker dan anders. Toen zijn moeder ze nog allemaal op een rijtje had, ging er geen week voorbij waarin ze niet een of ander verhaal vertelde over al die jongens en meisjes die door het water waren verzwolgen en van wie behalve losse knopen, nepnagels en de rubberen zolen van hun slippers of een snipper stof van hun verbleekte kleding niets meer werd teruggevonden, omdat de turbine hen voor de rest met bot en al vermalen had, zodat hun levensloop werd omgezet in elektriciteit. Of ze werden met opgeblazen gezicht en aangevreten door kreeftjes aangetroffen tussen de sluizen, waar ze achter een of ander verbindingstuk in de

molen waren blijven steken, of zacht dobberend op de golven die tegen de betonnen randen aan klotsten. Verdrinken, zei ze dan, in de woorden van haar eigen moeder Filoana, was het lot van de armen.

U begrijpt dus dat Priță alle reden had niet zomaar bang maar waarlijk doodsbenuwd te zijn toen hij eerst merkte dat hij het werpnet niet langer met beide handen kon vasthouden en aanvoelde dat hij zijn evenwicht niet meer kon herstellen, en vervolgens de weerspiegeling van zijn eigen gezicht in het water zag, naast de onscherpe en ietwat uitgerekte weerkaatsing van de maan. Door God mag weten welke ironische gril van het geheugen schoot hem juist op dat moment het verhaal van de Chinese dichter te binnen over wie Eusebiu Camilar had geschreven dat hij was gestorven toen hij in beschonken staat over de rand van zijn vlot was gaan hangen om in het kommetje van zijn hand de weerspiegeling van dat grote hemellichaam uit het water op te vissen. Plons! Zo zonk de met alcohol volgelopen Chinees naar de bodem, precies zoals Priță zelf nu ook naar de bodem zou zinken en een oneindig minder poëtische dood zou sterven. Was hem op dat moment het angstzweet uitgebroken, dan had hij dat niet eens in de gaten gehad, doordat het water van alle kanten over hem heen spoelde, waar direct een tweede, mentale stortvloed op volgde, toen voor zijn geestesoog de gezichten van al die anderen opdoemden over wie hij in het verleden had gehoord dat ze in het water van de rivier waren omgekomen. Twee jaar eerder waren er twee zusjes uitgegleden over het mos op de betonplaten van de dijk, de een had de ander nog proberen te redden, waarna geen van beiden nog boven water was gekomen. Ze werden twee dagen later gevonden, paars aangelopen en met diepe

sneeën in hun hielen en schenen van de schelpen die aan de damwand waren vastgegroeid; in hun wonden hadden zich al zoetwaterwormen genesteld. Een jongen van de leeftijd van Priță's oudste broer was gestorven omdat hij oververhit in het koude voorjaarswater was gesprongen. Een ander had kramp in zijn been gekregen toen hij midden in de rivier zwom en was er niet in geslaagd naar de oever terug te keren. En nu was hij, Priță, aan de beurt, overboord getrokken door roofvissen. Langs de waterkant stonden vanaf het nabijgelegen dorp tot aan de waterkrachtcentrale een stuk of twaalf kruizen, merendeels in elkaar geflanst uit metaal, hout of schuttingplanken; er was er wel eentje van steen, maar ook daar stond geen naam op. Eenmaal onder water en half verdrinken van angst moest Priță weer aan elk van hen denken en hij herinnerde zich de verhalen van hun verdrinkingen met die kalme helderheid die je voelt wanneer je zeker weet dat er iets onherroepelijks staat te gebeuren.

Niemand had het door toen Priță geboren werd; de hele straat stond in het kleine bos achter het STAVAT* met schoppen en spaden in de aanslag om greppels uit te graven tegen het overstromingsgevaar. Priță's moeder lag thuis hoogzwanger en met een glimlach op haar gezicht naast de kachel te slapen. Haar tanden was ze al kwijt, maar haar verstand had ze nog niet verloren. Van de twee andere jongens die ze als jong meisje op de wereld had gezet, werkte er eentje bij de bakker en woonde de ander nog altijd thuis en probeerde een timmerwerkplaats voor bedden van de grond te krijgen, waarop hij geregeld ontmoedigend commentaar kreeg van zijn vader,

* Afgeleid van het S.V.A.T. – afkorting van het Station Van Auto's en Tractors.

Marian, die had uitgerekend dat er aan hun straat en in de rest van het dorp elk jaar ongeveer drie gezinnen waren die een bed nodig hadden om aan hun kinderen te schenken bij het huwelijk, een bed dat ze gewoonlijk bijtijds bestelden bij de meubelfabriek in de stad, waarvoor ze zich in hun zondagse kleding hesen en hun nette schoenen aantrokken en gebloemde hoofddoeken omknoopten, zodat ze 's morgens in alle vroegte de bus van zes uur konden pakken waarin ze hutjemutje moesten staan met tientallen arbeiders van de conserven-, wagon- of textielfabriek. Priță's vader, een man van weinig woorden, ging niet in op al deze details, maar beperkte zich er met zijn spreekwoordelijke talent voor beknoptheid toe puntig te zeggen: 'Laat me niet lachen met die kutbedden van je.'

Waarna hij zich weer concentreerde op zijn eigen zaken.

Het kon zo nu en dan ook voorkomen dat hij een bijzonder slechte bui had en dan gebeurde het wel dat hij zijn zoon uitgebreider uitfoeterde. Dan zei hij dat zijn broer Stancu, om te voorkomen dat zij met z'n allen zouden verhongeren, vrouwenwerk deed totdat zelfs zijn ballen onder de bloem zaten, terwijl hij ondertussen geen reet uitvoerde, behalve op zijn handen zitten wachten tot de gebraden duiven hem in de mond vlogen. Op zulke momenten zei hij meermaals 'bedden', soms wel drie of vier keer achter elkaar: bedden, bedden, bedden, bedden. Hij herhaalde ook vaak: 'ik zei het toch', en als hij periodiek leed aan de armeluisziekte die op de Bricegari werd aangeduid met 'teut zijn', stak er naast het gescheld ook een blinde woede op die 's avonds te horen was tot voorbij de roodbruine dakpannen en tot aan de lemen barak met strodak van de oude Vicu, de veldwachter. De bejaarde politieman, die gewoonlijk de laatste uren van

zijn dienst doorbracht in het vertrek van zijn secretaresse waar de ramen wagenwijd openstonden en zijn blauwe uniformshirt over de stoel hing, merkte elke keer hetzelfde op: 'Barsacu gaat weer eens door het lint', waarop zijn secretaresse dan begon te giechelen en de zweetdruppels van haar onderkinnen schudde.

Marian Barsacu had niet veel aanleiding nodig om door het lint te gaan. Hij had zelfs helemaal geen aanleiding nodig, maar soms, wanneer hij net genoeg had gedronken om zich melancholisch te voelen, maar nog niet genoeg om gewelddadig te worden en hij een flard van een gesprek opving over de serieuze zaken van het leven of het trieste deuntje van een volkslied, zette hij grote ogen op alsof zijn vergooide leven in zijn volle deprimerende omvang hem precies op dat moment te veel werd, en dan betreurde hij enkele minuten lang oprecht dat hij ooit geboren was. Al dat verdriet kwam vervolgens weer terug in de verschrikkelijke dingen die hij tegen zijn tweede telg zei, die naar hem vernoemd was – dingen die Marian junior overigens vaker wel dan niet had verdiend. Marian de jongere kon namelijk wel zeggen dat hij ledikanten timmerde, maar hij bracht vrijwel al zijn dagen door bij de tenten aan de andere kant van het veld, waar hij zat te ouwehoeren met de zigeuner Alin en diens moeder, Rodica, de lijvigste vrouw van het dorp, meestal onder het genot van een kop koud geworden koffie die boven een vuurtje van schuttinghout was gezet en zoeter smaakte dan honing.

Marian kende Median, een van Rodica's kinderen, van zijn eerste verblijf in de gevangenis in Balș waar hij had gezeten nadat hij het hoofd van Ion, de zoon van Piștea, sindsdien Ion Eenoog, had ingeslagen omdat die arme drommel op

een avond in Ghiṭulans bar te uitvoerig had staan opsnijden over de enorme vracht tomaten die hij door het hele land had verkocht. Het is altijd ietwat walgelijk en onuitstaanbaar als het iemand meezit, en al helemaal wanneer diegene er zo demonstratief mee pronkt, en dat simpele feit had Marian junior de eerste keer de bak in geholpen. Toen hij het niet langer kon verdragen hem ‘Barsaakje, ik heb wel drie ton verkocht, man, drie ton’ te horen zeggen en iedere keer dat hij dat zei, zijn drie vingers de lucht in te zien vliegen, had Marian – die van zijn vader niet alleen zijn korte lontje maar ook zijn gebrek aan tact had geërfd – een biljartbal gepakt en hem daarmee, terwijl hij de bal in de palm van zijn hand vasthield, op zijn hoofd geslagen, waardoor hij een breuk veroorzaakte in het deel van Ions schedel onder zijn kruin en een aantal stukjes bot diep genoeg naar binnen drukte om hem voorgoed het zicht in zijn linkeroog te ontnemen en hem bewusteloos op de grond te doen vallen. Marian was tijdelijk ontoerekeningsvatbaar geweest vanwege de drank en had niet onmiddellijk in de gaten gehad dat hij buitensporig had gehandeld, maar in het uur dat het duurde voordat iemand Vicu thuis had opgehaald, en waarin de mannen in de kroeg hem alsmaar in zijn oor bleven schreeuwen dat hij hiervoor de bak in zou draaien, was hij voldoende ontnuchterd om tot aan het veld achter de Bricegari te rennen en zich te verstoppen in een van juffertjes-in-het-groen en wilde ui vergeven greppel, waar Vicu hem de volgende ochtend trillend als een blad aantrof.

‘Wat heb je nu weer geflikt, Marian?’ zei hij, meelevend als hij altijd was, en daar bleef het bij.

En zelfs al had hij geprobeerd te vluchten, het was hem niet gelukt, maar hij probeerde het niet.